

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

<p>Megjelenik hetenkint egy íven. Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.</p>	<p>FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ: GEDULY HENRIK evang. lelkész, NYIREGYHÁZA.</p>	<p>A lap ára: Egész évre 12 K Félévre 6 K Negyedévre 3 K Egyes szám ára 40 fillér. * Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *</p>
--	---	--

TARTALOM-JEGYZÉK. **Vezércikk:** A darwinizmus »csődje« — Az egyetemes egyházi adóalapról szóló szabályrendelet némely hiányai pótlásáról. Irta: *Svígruha Pál.* — **Tárca.** A vallás szerepe az emberiségnek tökéletesbülésre való törekvésében. (Folyt.) — **Belélet.** — **Pályázatok.** — **Hirdetések.**

A darwinizmus „csődje.”

Ha bennünk is oly pártos egyoldalúság élne, mint a túlsó tábor követőiben, akik a természettudomány minden újabb sikerén, felfedezésén, diadalmas előrenyomulásán főként azért újjonganak, mert módjukban van — szerintők — egyet ütni a vallásos világnézetben: hát akkor most mi is újjongó lelkesedésbe törhetnénk ki, mert a vallásos világnézet, a komoly Istenhit oly diadalt aratott, aminőre az egyoldalú anyagelvűség és evolutionalis elmélet barátai még csak nem is gondolhattak soha. Nevezetesen maga A. R. Wallace, a világhírű angol tudós, *Darwinnak nagy munkatársa* a róla elnevezett darwinizmus megalapításában, most, 87 éves korában, de szellemi és testi erejének teljes birtokában, ezelőtt 50 évvel sziklaszilárd hittel vallott s még csak ezelőtt 10 évvel is újabb tudományos formába öntött nézeteit a világ, az élet keletkezéséről és a különféle élőlények skálájában való tovafejlődéséről — a newyorki „World“-hoz intézett levelében *elveti, megtagadja és hóbortnak mondja.* Kijelenti, hogy a darwinizmus, mint elmélet, alkalmas arra, hogy az evolúcióban egy láncszemnek tekintessék, de egyáltalán nem alkalmas arra, hogy a *kezdetet* és a *véget* megmagyarázza. Kijelenti továbbá, hogy a tél folyamán e tételről könyvet fog írni.

Fejtegetései annyira vonzóak, meggyőzőek, abszolút tudományos becsűek, hogy lehetetlenség elzárkózni közlésük elől. Hadd szóljon hát a nagy tudós e szerény lapokon is.

A természet becsületes és szakadatlan vizsgálata — mondja Wallace — azt a meggyőződést erősíti, hogy a föld történelmének bizonyos korszakában *a teremtésnek egy bizonyos ténye* ment végbe, mely olyasvalamit adott a földnek, ami-

vel azelőtt nem birt. *Az életet ajándékozta neki s ez életből fejlődött az élő formák csodálatos tömege.*

Meggyőződésem szerint az volt a teremtésnek következetes ténye, hogy *az embert szellemmel, vagyis lélekkel látta el* akkor, mikor az ember kiemelkedett a majomösök sorából. *Az evolúcióban semmiféle képtelenség megmagyarázni az embernek lelkét.* Az ember és a többi állat közt tátongó űr áthidalhatatlan. Itt van például a zene és a művészi képességek. Nem, nem, a lélek külön ténye volt a teremtésnek.

Élet nem létezhetett a földön akkor, mikor ez még vörös izzó planéta volt. Nem volt itt élet, még legalsóbbrendű, legobskurussabb formájában sem. Jól tudják ezt a materialisták is. Némelyik azzal az állítással vel kilábalni ebből a nehézségből, hogy az élet a lehulló meteorok révén jutott a földre. Ez az elmélet sokkal mulatságosabb, mint nevetséges.

A föld történelmének bizonyos korszakában, *a kihülési processzus után, a teremtés még egy uolsó tényt végzett. Valami kívülről jött a földre. Szóval élet adatott a földnek.* Akik a darwinizmust teljesen elégségesnek tartják az evolúció magyarázatára, abban a hibában leledzenek, hogy az életet az organizálódás következményének tartják, ami elképzelhetetlen, s Huxley is azt vallja, hogy az élet nem következménye, hanem okozója az organizálódásnak. Ha következménynek fogadjuk el, akkor a fejlődés hipotézise teljesen elegendő s megdönthetetlen. De ha az organizálódást tesszük meg az élet eredetének és okának, akkor beleveszünk az önkényes fantazmagóriák labirintjébe. Félreismerhetetlenül szembeszökőnek tartom, hogy minden élő lény fizikai szervezetében vezetés és ellenőrzés tapasztalható. Vegyük csak mindenképp előt a táplálkozás kérdését. Különböző fajú emberek, különféle eledelekkel élnek és különféle fajú emberek diétája annyira különbözik egymástól, mint a mész a sajtól. A táplálék vérré változik, s ez magában is eléggé érdekes, eléggé csodálatos, eléggé megdöbbentő, de figyeljük csak meg, hogy mi következik utána.

Ez a vér, mely az egész testben körforgást végez, egyhelyütt hajjára, máshelyütt körömmé változik; itt csonitá, amott szövetté alakul át; abban a pillanatban, amelyben bőrré lesz, ugyanabban idegszállá is alakul át s ez a vér *egyszerre* a csontot növeli az újamban s szememet táplálja a fejemben. A materialisták e processzus megjelölésére a *kiváladék*, a *secretio* szavakat kovácsolták, de ezt a titkot semmiféle

öntudatlan és esetleges akciót jelző szó nem magyarázza meg. Gondolkozzunk csak fölötte.

Az ereinkben folyó vér ujjunk hegyén körömmé válik. Kemény, szarunemű áilomány lesz belőle, föl ismerhető külön texturával és karakterrel. De hajja is válik a fejünk jetején. Ez az öntudatlan és intelligencia nélkül való *ugyanazon* anyag miképpen végzi ezeket a különböző, csodálatos kötelességeket? S meg kell jegyeznünk, hogy a vérnek ez a tevékenysége szakadatlan és tart a halál pillanatáig. A földnek ez a titokzatos folyadék a legszorgalmasabb anyaga, melyet mi vérnek nevezünk. Ez építi föl az állatok szaruját és irháját, a madarak tollát és csőrét, a hullók csontrendszerét és pikkelyét, a rovarok szárnyát és szemét, a poéták agyvelejét és a munkások izmát. Ez oldja fő! valamennyiünk táplálékát, kijavítván megromlott szöveteinket, helyreállítván energiánkat, építvén s újra építvén bennünket a napnak minden órájában. Most nem balgaság-e azt mondani, hogy a vér magától képes megtenni mindezt a csodálatos és eltérő eselekedetet; azt mondani, hogy öntudatlanul s irányítás nélkül folyik ujjunk hegyébe, ott körmöt alkotván, vagy száll föl a koponyánk tetejére s ott egész véletlenül hajat alkot? Jobban megfelel-e értelmünknek azt mondani, hogy a vér ezt a munkát önmagától cselekszi, anélkül, hogy tudná, vagy pedig e működésében tudatosan irányítja valami? Melyik az ésszerűbb, a józanabb elmélet? Azt hiszem, hogy az a vezetés, mely testünk működésére felüggyel, nálunknál hatalmasabb és intelligensebb lények munkája. Nevezhetjük szellemeknek, angyaloknak, isteneknek, ahogy tetszik, mert a név ugysem fontos. Ezt az ellenőrző irányítást megtalálom a legalsóbbrendű sejtben, s a sejtek csodálatos működése arról győz meg engem, hogy intelligenciával s öntudatosan vannak irányítva.

Nem tudom fölfogni, hogy az igazságos és elfogulatlan értelem, mely szemtanuja ennek a meglepő tevékenységnek, mint erőszakolhatja magára azt a hitet, hogy az egész nem egyéb vak és értelem nélkül való esetlegességnél. Nem vagyunk ugyan képesek számot adni arról, hogy ez a vezetés miképpen, milyen hatalmak által történik, de akinek szeme van ezeket látni s értelme van behatolni a legkisebb sejtnak, a vérnek, a földnek, az egész csillagvilágnak életébe, az kénytelen elhinni azt, hogy intelligens és öntudatos irányítás működik itt, egyszóval Értelem kormányozza az egész mindenséget.

Tágitanunk kell látóhatárunkon. Más lényeket is kell látnunk a mindenségben, nemcsak önmagunkat. Azt hiszem, beismerjük, hogy köztünk emberek közt és a Legvégső Isten közt még véghetetlen sok lény van a mindenségben, melyek ép oly határozott és fontos föladatakon dolgoznak, mint aminőket nekünk kell elvégeznünk a földön. Ugy képzem, hogy a mindenség be van népesítve szellemekkel, vagyis oly intelligens lényekkel, melyeknek képességei és kötelességei rokonok a mieinkkel, de e képességek és kötelességek véghetetlenül tagabb körűek. Ugy képzem, hogy az embertől fölfelé és lefelé fokozatos emelkedés van a lények véghetetlen légióján keresztül a Legfőbb Okig, kit mi nem vagyunk képesek megmagyarázni. Ő általa, Rajta keresztül működnek és ténykednek ezek a véghetetlen sokaságú lények, de ő maga nincs aktuális érintkezésben a mi földünkkel.

Nem úgy képzem, hogy testünknek működése abszolút, hanem úgy hogy természeti törvényekhez

van kötve. S ezzel egy nagy kérdéshez érkeztünk. Egy könyvben fogok ezzel foglalkozni, melyet e télen szándékozom kiadni. Ez a könyv bizonyos tekintetben legutolsó hozzászólásom lesz az evolúció filozófiai részéhez. A Gondviselés nagykérdésével fogok foglalkozni, azzal, hogy irányítás és ellenőrzés működik-e a mindenségben, vagy pedig csak a vak esetlegességnek következménye? Azzal, hogy magányos egyedek vagyunk-e a Koszmozban, akik nem törődünk a mindenség többi részével, vagy pedig mink is fokok vagyunk a teremtmények nagy lépcsőjében, a lények hierarchiájában?

Őnök e kérdéseket metafizikai ösvényen, vagy — ha az exakt tudomány emberei — a természet-tudományi megfigyelések ösvényén követhetik. Az én hozzászólásom a tudósé, a természettudósé lesz, azé az emberé, aki tanulmányozni szokta a környezetét, mert tudni akarja, hogy voltaképpen hol is van. S könyvemben erre a következtetésre jutottam: Mindenütt, nem itt vagy amott, hanem mindenütt, a természetnek még legjelentéktelenebb működésében is, ahova az emberi értelem csak behatolhat, célzatosság, folytonos vezetés és ellenőrzés észlelhető. Az a meggyőződésem, hogy célzatosság van a teremtésben. Mindenütt ezzel találkozom, ahova csak nézek. Nem tanulmányozhatom a legszerényebb, legjelentéktelenebb élő dolgot anélkül, hogy értelmemet föl ne emelje, meg ne döbbsentse e lények teremtésének csodája szépsége, hatalmassága és bölcsesége.

Megfigyelték már önök a madárnak tollát? Én legalább azt hiszem, hogy a madártoll a természet remeke. A világon senki emberfia nem képes ilyet előállítani, de még hozzá legtávolabbról hasonlót sem. Egyik természettudós szerint a kócsagnak egyetlenegy tolla millió és millió részekből áll. A szára üres s horogszerű és szemformájú apró részek végtelen sokasága tartja össze. Anyaga oly könnyű, hogy egy ujjal ki lehet borzolni eredeti formájából, de a legkisebb fuvalomra ismét gyorsan összeállnak részei és eredeti formájukba rendeződnek. Figyeljék csak meg a madarat, amint messze fönt a magasban kering a széláramlatban és azután gondolkozzanak el tollainak könnyűségén. S e tollak egyaránt lég- és vízmentesek, az elképzelhető legtökéletesebb ruházatot alkotván. Önök is elgondolkoztak már ezen? A földnek kétségtelenül a madár a legkedvesebb és legkecsesebb lénye. Az ember a legkisebb madár repülését, a legszerényebb madár tollazatát sem tanulmányozhatja anélkül, hogy mélységes csodálatot ne érezzen. Egytől-egyig bámulatos teremtesek, de minden szépségük a tollukban van. Koppasszanak csak meg egy madarat és a legtökéletesebb lény egyszerre csúnyává és komikussá válik. A madárffók láttára elnevetjük magunkat, de ugyanaz a madár, ha tollai kinőnek, Shelleyt halhatatlan óda megírására ihleti. Ilyen a tollak csodája. De hogyan nőnek?

Az evolúció sokat megmagyaráz, de a tollak eredete és növése meghaladja fölfogásunkat. A moly szárnyának himporára nincs magyarázat a fejlődésben. Ez már a szépség rovatába tartozik, a szépség pedig szellemi misztérium. Még Huxleyt is meglepte környezetének szépsége. Mi a szépség eredete? Ezt az evolúció nem képes megmagyarázni. Mindazonáltal az evolúció jól megalapozott hipotézis. Minden újabb természettudományi fölfedezés csak megerősíti az eredeti hipotézist. Az evolúció azonban csak akkor ésszerű és becsületes tan, ha nem töpreng a kezdeten,

hanem csak néhány szemét követi a meglévő láncnak. Magát a láncot illetőleg az evolúciónak nincs semmi szava. Részemről meg vagyok győződve arról, hogy a föld történelmének egyik korszakában a teremtésnek egy elhatározó ténye következett be. E pillanattól kezdve az evolúció munkához látott, e pillanattól kezdve irányítás gyakoroltatott a fejlődésben. Mennél erélyesebben gondolkoznak az emberek afőlt, amit megfigyelni képesek, annál jobban belátják, hogy a *materializmus nem egyéb óriási balgaságnál*. De menthető volt, amikor kezdődött.

A zsarnoki uralmu babonák közé az evolúció halálos bombát dobott. Akiknek intelligenciája megrendült, azok nyomban készek voltak azzal a következtetéssel, hogy a vallásnak vége, hogy az okoskodásnak egy kis láncolata is képes megfejteni az egész végtelen mlndenséget, hogy az értelemnek eredetét az iszapban kell keresni, végét pedig a foszfor-gőzben. Ez a meggyőződés azonban nem tarthatott sokáig.

Immár a materializmus meg van halva minden intelligens emberre nézve. Törvényei vannak a természetnek, e törvények azonban céltudatosak. Ahová csak nézünk, mindenütt hatalommal, képességgel és intelligenciával találkozunk. A jövő tele lesz csodákkal, megadással és nyugodt hittel, mely méltó lesz ahhoz a helyhez, amelyet a teremtés rendszerében elfoglalunk.

Ime, egy folytonos tudományos kutatásban elmerült élet végső konkluziója. Egy lángész csodálatos megtérése az Úrhoz, a mi Teremtő és Gondviselő Mennyei Atyánkhoz. Kell-e nekünk, a pozitív hit hű barátainak, nagyobb diadal, mint mikor egy Humboldt, Newton, Keppler s más nagyokból álló sorozathoz most, a XX. C. elején, odacsatlakozik Wallace is. Ujjonghatnánk, diadalkiáltásokba törhetnénk ki a darwinismus csődje, a materialismus halála felett. De nem tesszük. Mi azt egész természetesen találtuk s így kellő higgadtsággal, nyugalommal s a hívő szív benső elégtételével fogadjuk a nagy tudós önvallomását.

A történelem megismétlődik. Az emberi tudás gögijének bábeli tornya alatt is ott áll a feleletet nem találó kérdések zavara, a hypothesisek zaklató világa, amelyben nyugvópont csak egy van, a Sir Wallace önvallomása: a természeti törvények és jelenségek egyedüli magyarázata az Értelmes Legfőbb Ok, a Gondviselő Isten, vagy amint a nagy apostol mondja: „*Egy az Isten, és mindenkinek Atyja, aki mindenkinek felette van és mindenk által és tibennetek mindnyájatokban.*” (Eféz. IV. 6.)

Az egyetemes egyházi adóalapról szóló szabályrendelet némely hiányai pótlásáról.

Köztudomású, hogy alig megalkotott egyet. adóalapi szabályzatunk máris revisióra szorult.

Nem is lehet ezen csodálkozni, mert mint minden törvényalkotásnál, mely nem az életbe, gyakorlatba már átment jogszokásokat szed §§-okba, úgy ezen szabályzat megalkotása idején is jóformán csak az általános elvek voltak megállapíthatók és előre volt látható, hogy életbeléptetése után a gyakorlat számtalan oly részletkérdést vet majd felszínre, melyeknek egyöntetű megoldása elől kitérni egyáltalán nem lehetvén, lehetőségessé válik a gyűjtött tapasztalatokból leszűrődő igazságok felismerésével az ügyis revisió alatt levő szabályzatot már az 1912. évben oly tökéletességgel újra alkotni, hogy az 1914. évben kezdődő segélyezési ciklust illetőleg már az új rendelkezések legyenek minden tekintetben irányadók.

Mint az Evang. Órállóban közzétett több cikkből is kitűnt, sok elégedetlenségre és a segélyezési ügyekben eljáró összes tényezők közti kölcsönös kelettelenségre adott okot a segélyek kiosztása körüli eljárás.

Az egyetemes adóalap létesítéséről szóló egyet. közgyűlési elvi határozat igen helyesen mondja ki, hogy 1895. évben létesített egyházi alkotmányunkban az adózási viszonyokat szabályozó törvényes rendelkezések már lefektetve vannak és azoknak bármilyen irányú változtatása, avagy módosítása az állami segély elnyerése és igénybevétele esetében sem lévén szükséges, csupán ama rend és jogszabályok alkotandók meg, amelyek az állam által nyújtandó segély igénybevételenek és felhasználásának előfeltételeit állapítják meg.

Ezen elvi határozaton alapúl az egyet. adóalap szbr. 5. §. is, mely a segélynyerés jogigényeül az E. A. szerinti adózásból eredő túlterheltséget állapítja meg.

Kérdem azonban: hogy az E. A. életbelépte óta eltelt 16 év alatt hány egyházközség alkotta meg, vagy változtatta át adózási szabályrendeletét az E. A. vonatkozó, s az adóalapi szbr. 5. §-ban is hivatkozott szakaszainak rendelkezéséhez képest?

Merem állítani, hogy az E. A.-nak az egyh. adózási vonatkozó része törvényszerűen végrehajtva máig sincsen; egyházközségeink túlnyomó részének nincsen ilyen törvényszerű, egyházmegyeileg jóváhagyott adózási szabályrendelete, és így legkevésbé sem csodálkozom azon, ha az adóalapi bizottság szigorubbán mértékeli a segélykérvényeket, melyek nagy része a fentemlített okból folyólag csak ros., vagy öntudatlanul is félrevezető lehet.

Ezen állapot, ha ideiglenesen fennáll is, kell hogy mihamarabb megszüntetessék; minden tényező, a törvényes jogrend érdeke azt kívánja, hogy legalább az új segélyezési ciklusban már csak azon egyházközség nyerhessen segélyt, amely annak törvényes előfeltételével, egyh. alkotmányoszerű — egyházmegyei közgyűlés által jóváhagyott — adózási szabályzattal bír, mert csak az ily alapon történt egyh. adókiivetésből ismerhető fel minden kétséget kizáró bizonyossággal azon körülmény, hogy van-e igazságos jogigénye a kérvényező egyházközségnek, avagy nincsen.

Egyébként a jogigény megállapítását illetőleg más praktikus megoldási mód is kínálkozik, mely éppen-séggel nem ellenkeznek az adó alapi szbr. vonatkozó rendelkezéseivel, vagy a már említett egyet. közgy. elvi határozattal, sőt annak talán legegyszerűbb s leg-tökéletesebb végrehajtása volna.

Zsoinán tartott idei egyházkerületi közgyűlésün-kön jeleztem is ezen megoldás alapját, közbejött aka-dályok folytán azonban a munkálattal nem készülhetvén el, csak a jövő évben terjeszthetem mint indítványt, megfelelő úton az egyet. közgyűlés elé.

Ezi megelőzőleg azonban az Evang. Órálóban okvetlen közvéteszem, hogy alkalmat adjak a köz-gyűlést megelőzőleg is a bíralatra.

Azon, szintén sok kellemetlenségre okot adó körülmény, hogy a nyert segély hovatfordítása és szám-tartására vonatkozólag az adóalapi szabályzat szintén nem ad útastást, a törvényes rendet aggódó gondos-sággal szívén viselő szeretett püspökünket arra bírta, hogy oly útastást készíttessen, mely ezen kérdések megoldását felöleli.

Az általam készített, számvevőszékileg megbírált útastástervezetet egyházkerületünk közgyűlése is helye-szőleg fogadta.

Miután azonban a segélyezés igénybevételének és felhasználásának előfeltételeit az egyet. közgyűlés állapította meg, és így csakis ennek tartozhatik hatás-körébe az Útastásban felvett kérdések szabályozása, az Útastás, mint javaslat terjesztett fel az egyh. ker. részéről az egyet. közgyűlésre.

Megjegyzem, hogy az Útastás minden rendel-kezése az E. A. által adott keretek közt mozog, s aia-ponan megokolt, ezen megokolást azonban mégis mellőzöm, mert különben jelen közlemény nagyon hosszadalmassá válnék.

A közérdeknek vélek szolgálatot tehetni, midőn az Útastás tervezetet az Evang. Óráló hasábjain közvéteszem, hogy azzal az érdeklődők foglalkozhas-sanak és így e fontos tárgyban még az új ciklus előtt egységes megállapodás létesüljön.

A javaslat következő:

Útastás

az egyetemes egyházi adóalapi segélyeknek a segé-lyezett egyházközségek által való felhasználása, elszá-molása és számvevőszéki ellenőrzése tárgyában.

Az egyetemes egyházi adóalapról szóló szabály-rendeletben csupán azon rend- és jogszabályok vannak megalkotva, amelyek a segélyezés igénybe vételének és felhasználásának előfeltételeit állapítják meg.

Az adóalapi segélyek felhasználása, elszámolása, és számvevőszéki ellenőrzése, felülvizsgálata tárgyá-ban azonban nem intézkedik az egyetemes adóalapi szabályrendelet, a miért is mindaddig, míg az ügyis revisió alatt levő szabályrendeletbe lehetőleg minden erre vonatkozó intézkedés is felvétel, az eljárás egy-öntetősége szempontjából is szükségessé vált egy ideiglenes útastás kibocsajtása, amely úgy a segélyezett egyházközségeknek kellő útbaigazítást ad a segélyek hovatfordítása és elszámolása, valamint az egyház-megyei számvevőszékeknek az ellenőrzés és felülvizsgálatok foganatosítása tekintetében.

Jelen útastás tehát tárgyalja:

I. Mire fordítsák az egyházközségek az adó-alapi segélyt.

II. Miként készítsék az elszámolást az évi költ-ségirányzat és számadás keretében.

III. Mely zsinórmérték szerint ítélje meg az egyházmegyei számvevőszék az egyházközségek el-számolását.

I.

Miután az adóalapi segély rendeltetése az adó-alapi egyet. szabályrendelet 1. §-ában foglaltakból kifolyólag az hogy: „az egyes egyháztagokon nyugvó elviselhetetlenül súlyos adóteher könnyíttessék,“ s ugyanezen szabályrendelet 18. §-a kimondja, hogy az egyetemes adóalapról segélyezett egyházközségek tar-toznak egyháztagaiknak járulékait a segélyezés mér-véhez képest leszállítani,

az igazságnak és méltányosságnak, de az egyet. adóalapi szabályzat szellemének is leginkább meg-felel, ha az egyházi adó csökkentésében *mindenkí arányosan részesül s illetve mindenkinek egyházi adója ugyan azonos %-el csökkentetik.*

Ezen általános szabály azonban nem zárja ki azon kivételt, hogy abban az egyházközségben, mely-nek speciális viszonyai azt kívánatossá teszik, s amelyben egyhangulag, jogerősen elhatározott, hogy az adóalapi segély csak a *szegényebb egyháztagok adócsökkentésére* fordíttassék és annak rendje meg-állapíttatik, (hogy pl. az ily szegényebb egyháztagok egyh. adója egészen töröltek-e, avagy mily mérték-ben szállíttatik le) hogy ezen eljárás is foganatba vétethessék.

Ez utóbbi módot azonban csak a természetbeni munkaváltságnál és a személyi adónál (E. A. 252. §.) javasolhatjuk, miután az egyháztagok állami adója után kirótt u. n. vagyoni adónál (E. A. 255, 256. §.) való keresztülvitele míg egyrészt nem látszik megfelelni a méltányosságnak, másrészt nem tanácsos, miután a számvitelt bonyolultabbá teszi.

Legcélszerűbb, ha az adóalapi segély terhére legelsőbbben a hívek személyi adója (E. A. 252. §.) szállíttatik le, vagy töröltek el teljesen, mert tapasztalat szerint a szegényebb osztályra ezen adónem szokott terhebb lenni.

Ha azonban a leszállítás, vagy eltörlés nem meriti ki az adóalapi segély összegét, vagy ahol csakis állami adók után %- szerint vettettek ki az egyházi adók, úgy az állami adók után kirótt u. n. vagyoni adó (E. A. 255, 256. §.) %-je lesz megfelelőleg leszállítandó. (Egyet adóalapi szab. r. 18. §.)

Az adóalapról segélyezett egyházközségekben ezen segély élvezete kívánatossá teszi — mert meg-könnyíti és lehetségessé teszi — hogy az egyház-községi közigazgatásnak és háztartásnak leginkább a lelkészekre háramló s mindinkább sokasodó irodai munkálatai — az adóalapi segély terhére — legalább 100 Korona, vagy ennyire kiegészítendő iroda általány-nal honoráltassanak, továbbá, hogy a hívek munka-váltsága, természetbeni járulécai és különösen az egy-ház tisztviselői érdekében az egyháztagokat terhelő földmívelési munkák, fuvarok és személyes szolgál-mányok, úgy terménybeli járulékok, megfelelő egyen-értékben megváltassanak, illetve készpénzre átváltoz-tassanak (E. A. 261. §.) az adóalapi segély terhére, anélkül, hogy a hívek pénzbeli egyházi adója ezzel növekednék.

Minden kétség kizárása végett megjegyeztetik, hogy az érdekelt tisztviselő és az egyházközségi köz-gyűlés közt az E. A. 261. §-a szerint létrejövő közös

megállapodás alapját nem a kongruális vagy az adóalapi útasításban orsz. statisztikai alapon felsorolt árak, hanem az illető hely, vagy vidék, ár és értékviszonyai képezik.

A természetben lerovandó kötelezettségek készpénz egyenértéke egy nem változó évi összegben egyformán állapítható meg az adóalapi segély időtartamának mindegyik évére, mely esetben a készpénz egyenérték évenként változás nélkül kerül bele az évi költségvetésekbe és számadásokba.

Megállapítható azonban, a természetben lerovandó kötelezettségek a segélyezés egész időtartamára bár, de oly módon is, hogy azok váltása illetve pénzbeli egyenértéke évenként a teljesítés előtt állapítható meg s ez utóbbi esetben az évi előirányzatba mindig az azon év megváltási, illetve készpénz egyenértéke lesz felveendő (pld. az 1911. évi költség-előirányzatba az 1910. évi tényleges eredmény) míg az évi számadásban természetesen a számadási év tényleges eredménye fog szerepelni.

Abban az esetben, ha a természetben lerovandó valamely kötelezettség készpénz egyenértéke a segélyezés időtartamára egy nem változó évi összegben — általányszerűen — állapítható meg, úgy elmarad az illető természetbeli kötelezettségről szóló évi kivétési és lerovási lajstrom, főkönyv készítése, mert a számadás mellékletéül már ilyenre szükség nincsen, mivel a készpénz egyenérték a költség-előirányzatban és számadásban a szükségletek, illetve kiadások közt megfelelő cím és rovatok alatt már — a meghatározott összegben — mint készpénz kiadás fog szerepelni.

Azonban, ha a természetben lerovandó valamely kötelezettség pénzbeli egyenértéke évenként a teljesítés előtt állapítható meg, úgy az ezen természetbeli kötelezettségről csupán évi kivétési lajstromot szükséges készíteni (lerovási rovat nélkül), mert csak ily lajstrom alapján állapítható meg és állítható be a számadás kiadási részébe a készpénz egyenérték összege.

Az egyenértéknek az E. A. 261. §. szerint megállapítása körüli eljárás egyszerűsíthető oly formán, hogy ott, ahol az egyenérték egy nem változó évi összegben állapított meg, a létrejött jogerős megállapodás összege az évi előirányzatba felveendő s az évi előirányzatra vonatkozó jelentéssel kerül az egyházmegye jóváhagyása alá, míg ott, ahol évenként a teljesítés előtt állapítható meg az egyenérték, az erről szóló egyházközségi határozat és jelentés a vonatkozó számadással kerül — mindkét esetben az egyházmegyei számvevőszék közvetítésével — az egyházmegyei közgyűlés elé jóváhagyásra.

II.

Az adóalapi segélyek elszámolása következőleg történik:

A megállapított segély összeg, azon évekre, amelyekre megállapítva van, az egyházközségi költségvetési előirányzat fedezeti részébe okvetlen felveendő a »Rendes«, »Állandó«, bevételek közé, mert ezekben az években az csakugyan megállapított, nem változó összegű rendes bevételét képezi az egyházközségnek.

Mint már a fentebb tárgyalt módozatokban előadott, az egyházközségek tartoznak az egyház tagok járulékait a segélyezés mérvéhez képest leszállítani, a költségvetésben tehát már a leszállított járulék összeg (leszállított egyházi adó %) állítandó be a fedezet megfelelő címe alatt, vagyis az adóalapi segély összeg beszámításával állapítható meg az E. A. 250. §. alapján az egyháztagokra kivetendő járulékok összege.

Mindazáltal a kivetendő egyházközségi járulék-nak oly mértékűnek kell mégis lennie, hogy a költségvetés fedezetlen hiányt (kiadási többletet) ne tüntessen fel, ha csak az egyházközség rendes bevételei az egyházközség által el nem hárítható állandó természetű körülmények következtében legalább 25%-ot nem csökkentek. (Egyet. adóalapi szbr. 9. §.)

Miután az adóalapi segély rendszerint csak a rendes évi szükségletek (E. A. 245. §.) fedezésére kirótt egyházi adóteher könnyítését szolgálja (Egyet. adó al. szbr. 5. §.) rendkívüli szükségleteket (Egyet. adó al. szbr. 14. §.) pedig csak kivételesen, valamint-hogy a költség-előirányzat fedezeti részében is vörös tintával tüntetendő fel, a segély címe és összege, úgy a szükségleti részben is vörös tintával tüntetendő ki, a segély összeg mértékéig terjedően: mindazon rendes (E. A. 245. §.) esetleg rendkívüli (E. A. 246. §. és Egyet. adó al. szbr. 14. §.) szükségletek — ahoz képest, valjon valamely egyházközség a segélyt melyik alapon nyerte — melyek az adóalapi segély mérvének megfelelően s belőle fedezhetők.

A költség-előirányzat kitüntetett mérlege után jegyzet alakjában ugyancsak vörös tintával röviden, de világosan kifejtendő, hogy az adóalapi segély fedezetül lett előirányzása következtében mily %-al csökkentett az egyháztagokra kirótt személyi járulék (E. A. 252. 253. 255. §.) illetve a vagyoni adó (E. A. 256. §.) vagy mind a kétféle járulék.

A jegyzetben ekként kitüntetett számszerű adatoknak meg kell egyeznie az adóalapi segély összegével.

Az egyházközségi közpénztári évi számadásban, valamint a közpénztári naplóban, az adóalapi segély mint bevétel szintén vörös tintával tüntetendő fel, valamint ugyanazzal tüntetendő ki a kiadások közt mindazon rendes, esetleg rendkívüli kiadások is, amelyek a fentebb előadottak alapján — a segélyösszeg mértékéig — a vonatkozó költség-előirányzatban vörös tintával lettek feltüntetve.

Megjegyeztetik, hogy valamint a segély mint cselekvő hátralék, nem fog a számadásban szerepelni, mert az januárban az egész évre már kifizették az egyházközségeknek, úgy ezen rendes, esetleg rendkívüli szükségleteknek, illetve kiadásoknak. (t. i. amely alapon a segély nyugtatott. Egyet. adó al. szbr. 5. vagy 14. §.) melyek az adóalapi segély mértékéig költségvetésileg fedeztetnek, sem szabad az évi számadásban szenvedő hátralékban maradniok.

Az évi közpénztári számadás kitüntetett mérlege után — ugyancsak vörös tintával — rövid jegyzet alakjában ismételendők azok a kiadások, melyek az adóalapi segély összegét kimerítik.

A felhasználás módja és az elszámolás ekként tehát az egyházközségi rendes évi költség-előirányzat és számadás keretében könnyen áttekinthetően történik és nincsen szükség külön lajstromokra, vagy külön elszámolásból folyó számadásra, tehát az egyházmegyei számvevőszék feladata az adóalapi segély szabályszerű felhasználási módjának, valamint elszámolásának felülvizsgálata tekintetében is megkönnyíttetik.

III.

Az előadottakból folyólag kitűnik, hogy az adóalapi segélyeknek számvevőszéki felülvizsgálatánál szintén a tárgyalt két szempontra, t. i. a felhasználás módjára és korrekt elszámolásra kell szigorúan figyelemmel lenni.

Az egyházmegyei számvevőszéknek felelősségteljes feladata behatóan ellenőrizni, hogy az adóalapi segély csakugyan teljes összegében az adócsökkentés céljára fordított-e, és az eljárás megfelel-e az egyetemes adóalapi szabályzat szellemének, valamint hogy a felhasználási módnak a költségelőirányzatba és számadásba iet beállítását, tehát az elszámolás megfelel-e a fentebb előadott módozatoknak, azon jogalpnak, amelyen a segélyt az egyházközség nyerte. (Egyet. adó al. szbr. 5. és 14. §.)

Miután az egyházközségek évi költségelőirányzatukat mindig a költségvetési évet megelőző évben kötelesek elkészíteni, és az egyházmegyei számvevőszékhez felterjeszteni, az egyhm. számvevőszéknek mindenkor előre módjában fog állani elbírálni és az esetleg szükséges intézkedéseket megtenni, hogy az adóalapi szabályrendelet, valamint jelen ideigl. útasítás intentiói is a legteljesebb módon érvényre jussanak.

Megjegyezzük még, hogy a segélyezett egyházközségek által: az egyházi adó csökkentésének módja s ennek a kivetésben megnyilvánuló kivitele, vagy az adóalapi segély hovatfordítása és elszámolása tárgyában akár az egész egyházközségre, akár pedig egyesekre nézve hozott egyházközségi határozatok megfelebbezése, vagy az egyházmegyei számvevőszék által felülvizsgálati s ellenőrzési jogkörében hozott határozatok elleni eljárást illetőleg az E. A. 266. §. határozmányai szintén irányadók.

Nemesabony, (Pozsony megye).

Svigruha Pál,

a dunáninnyi egyh. ker. számvevőszék vil. elnöke.

T Á R C A.

A vallás szerepe az emberiségnek tökéletesbülésre való törekvésében.

Aki korunk természettudományi és társadalmi kérdéseivel behatóbban foglalkozik, annak figyelmét nem kerülheti el azon körülmény, hogy ezen kérdésekkel kapcsolatban oly jelszavak és irányzatok nyomulnak mind nagyobb mértékben előtérbe, amelyek a keresztyén világnézetet mind közelebről érintik s épen azért az azokkal való foglalkozást a ker. hit védelmezőire nézve mindinkább szükségessé teszik. A ker. apologetikának e ténnyel számolnia kell. A pozitív tudományok terén nyilvánuló óriási haladás felébresztette az emberi ész mindenhatóságába vetett hitet. Nagy baj, hogy midőn ez a hit büszke önteltésében igényt tart a lét összes problémáinak megfejtésére, — a legnagyobb mértékben nélkülözi a józan kritikanak azt a nélkülözhetetlen elvét, mely nélkül a ker. hit sem lehet el, ezt az elvét t. i. mindeneket megvizsgáljatok! A közfelfogást e tekintetben a kritikátlanság, a felületesség jellemzi. — Erre számítva nemcsak a tudományok elzárt körben mozgó apostolai, de egyházukért lelkesedő, szavuk sulyára számító férfiak is mostanában hirdetik, hogy a dogmák korszaka lejárt. Itt aztán nem egyszer előáll az a sajátságos helyzet, hogy midőn a tudomány irtóháborút folytat, ha másért nem, a névért is — nomina sunt odiosa — a dogmák ellen, maga a legalacsonyabb dogmatizmusba süllyed, midőn a közfelfogás kritika nélküli szentesítésére számítva oly

„igazságokat“ hirdet, amelyek az igazi, mindeneknek mélyére járó józan kritika ítélőszéke előtt nagyon is kénytelenek szégyenkezve leszállani az annyira felmagasztalt tekintély polcáról. Goldoljunk csak a darwini tudomány egykor annyira elterjedt népszerűségére s annak a mai tudomány előtt nagyon is leszállított értékére s belátjuk, hogy még a legnépszerűbb tudós sem ment súlyos tévedésektől, noha állításai egykor hogy úgy fejezzük ki magunkat, mindenben dogma jelentőségével bírtak a könnyen hívők számára. Nem csoda aztán, ha akadnak oly „tudósok“, akik állításaik dogmái jelentőségére számítva, megbocsáthatatlan könnyelműségtől sem riadnak vissza. Nem régiben közölték a lapok is azt a szinte hihetetlennek tetsző ténnyt, hogy Häckel, a materialistának ez a jénai pápája, hogy az embernek és a majomnak közös származását bebizonyítsa, az emberi embryóról hamis klisé készítettett s hozott forgalomba. — A komoly tudomány manapság végleg leszámolt az ilyen „tudósokkal“ s intve figyelmeztet, mennyire kell vigyáznunk a könnyen hívők számára készült divatos teoriákkal szemben.

(Folyt. köv.)

B E L É L E T.

A tiszai egyházkerület püspökválasztási mozgalmának ismertetésétől, amint azt olvasóink természetesen fogják találni, az adott helyzetben tartózkodnunk kell. És addig, míg a választási mozgalmak csupán személyi jelleget öltöttek, illő tartózkodást tanúsítottunk s fogunk tanúsítani a jövőben is. Ámde e mozgalmak közben felmerült oly jelenség is, amelylyel szemben bűn volna a tartózkodás, — tehát a melylyel szemben elvi okokból, a „principiis obsta“, — parancsánál fogva órállói kötelességünk a lehangosabban tiltakozni. És ez a fővárosi sajtóban ismertetett az a tény, hogy az egyik jelölt mellett (az elvi szemponttal szemben mellékes, hogy melyik mellett) jóbarátai azzal korteskednek, hogy ő „a kormány jelöltje.“ Ha ez a hírlelés igazságot tartalmaz, akkor valóban kétségbe kell esnünk azon mély dekadencia felett, amely egyes eféle mozgalmakat intéző egyházi tényezők felfogásában az evang. egyház autonomiájának lényege felől támadt. Hát lehetségesnek, megengedhetőnek találják a külső hatalmi pressióval, a kormány akaratával való agitálást evangélikus egyházi urak, evang. egyházi tényezők — akkor, amikor jól kell tudniok, hogy épen a püspök kötelességeinek sorozata élén áll az a feladat, hogy az autonomia jogait fel és lefelé egyforma védelemben részesítse s épen a püspök tesz esküt arra, hogy a kormánytól eredő esetleges törvénytelen rendeleteket végrehajtani és végrehajtatni nem fogja. Véghetetlen szomorú korpék ez — a felől, mennyire tudnak menni egyes urak elpalástolhatóan korteskedési viselkedésekben, s mennyire erőnek erejével be akarják hurcolni a pártpolitika veszedelmes bacillusait az egyházi közéletbe. Igazán jóleső örömmel olvastuk ezzel szemben azt a felhivatalos közleményt, amely a maga határozott kijelentésével ezt az egész sajnálatos eseményt abban a világitásban mutatja be az ország közvéleménye előtt, amely azt egyedül illeti meg, — nevezetesen a közönséges, és tegyük hozzá mi evangélikusok, az

alacsony kortesfogás világításában. Az említett félhivatalos közlemény ekként hangzik:

»Egyes lapoknak arra a hírére vonatkozólag, hogy a tiszai ev. egyházkerületben most folyó püspök-választásnál a kormány valamely jelölt mellett állást foglalna, illetékes helyről kijelentik, hogy a kormány sokkal inkább tiszteletben kívánja tartani az ev. egyház önkormányzati jogát és választási szabadságát, sem hogy azt bármely módon befolyásolni akarná. Az egyház jól felfogott érdekében az evangélikus vezető körök is inkább azt óhajtják, hogy az egyház mostani fokozott kívánalmait a leendő egyházvezér munkáereje, tudása és vezetői képessége minél teljesebb mértékben kielégítse.«

A lelkészek tanuló fiait segélyző intézet tagjait tisztelettel értesitem, hogy Pozsonyba lelkésszé választatván, lakhelyemet f. hó 15-étől kezdve oda teszem át, s kérem, hogy ezen időtől fogva mindenemü dolgaikkal ott keressenek fel. Tisztelettel: Oroszáza, 1911. január 6. *Okályi Adolf*, intézeti ügyvivő.

A szabolcsi missió szervezése Harsányi István missiói lelkész buzgó munkássága révén gyors léptekkel halad előre. Január 6-án Kisvárdán alakult meg a missiói hitközség. Felügyelővé dr. Barcs Béla kir. közjegyző, jegyzővé Ebner Jenő városi főjegyző, pénztárossá Werner Gyula polgári iskolai igazgatót választották meg s megalakították a hat tagú presbiteriumot. A közgyűlést megelőzőleg istentisztelet volt, úrvacsora oszttással. Az úrvacsorát, melyet huszonketten vettek fel. Paulik János nyiregyházi lelkész szolgáltatta ki, aki ez alkalomra Balla Jenő nyiregyházi egyházfelügyelővel együtt látogatta meg az új gyülekezetet s buzdította kitartásra és további serény munkálkodásra. Az úrvacsorai edényeket már előzetesen beszerezték a kisvárdai hívek, kik között a megkezdett gyűjtés pár nap alatt 323 koronát eredményezett. Könnyekig megható látvány volt az úrvacsorával élők kicsiny, de lelkes csapata. Többek között egy szomszéd falubeli szegény özvegy asszony könnyes szemekkel adott hálát az Istennek, amiért megérnie engedte, hogy 30 évi várakozás után saját egyháza szertartásai szerint veheti fel az Úrnak szentvacsoráját. A kisvárdai missiói hitközséghez csatoltattak Pátroha, Gégény, Mándok szabolcsi községek és környékeik, melyek közül különösen Gégényben laknak nagyobb számmal evangélikusok, kik oda Nyiregyházáról telepedtek ki. Ezeknek bevonásával a kisvárdai központ egyike lesz a lélekszám szerint is tekintélyes evangélikus őrhelyeknek.

Lelkészeválasztás. A Karsay Imre váratlan halálával megüresedett szilsárkányi evang. lelkészi állásra a f. hó 8-án tartott választó közgyűlésen Sziúts Gábor budai vallásnár választotta meg 148 szavazattal, Mészáros István győri hitoktatóra adott 138 szavazattal szemben. A választó közgyűlésen Farkas Mihály esperes és dr. Mesterházy Ernő egyházmegyei világi jegyző elnököltek. Szívből üdvözljük az új lelkésztestvért.

A bibliárió tartott felolvasást Geduly Henrik a nyiregyházi Bessenyei-kör Szabad Lyceumának u. n. ünnepélyes estéjén, f. hó 12-én. Felolvasása bevezető részében kiemelte a vallásos világnézet fontosságát, áldásos hatását a szívre és az életre s logikailag elkerülhetetlen voltát a materialismus elméletével szemben. Majd áttért a különféle vallások rövid ismertetésére, kiemelte, hogy a bibliában az emberiséget

mily mérhetetlen szellemi kincssel áldotta meg Isten, azután Doré J. gyönyörű illusztrációiból a dresdai Liesegang c. által felvett vetítő-képek segítségével végighaladt az ó-testamentom legfőbb történeti mozzanatain, helyenként ki-kiterve az egyes könyvek főbb tartalmi ismertetésére. A 79 színes vetített képpel bemutatott előadást a jelenlevő nagyszámú intelligens közönség igen rokonszenvesen fogadta. Két hét múlva az újtestamentomi részt fogja az előadó bemutatni.

Házi gyógytár. Az általam jelzett hiveink szenvedéseinek enyhítésére kiadandó „Házi gyógytár”-as előfizetést 80 fillért, vagy csak előjegyzést kész vagyok február 15-kéig meghosszabbítani, mert csak annyi példányt nyomtatok, amennyi előre lesz bejelentve. Azért aki szeretett övéinek és a maga egészségét akarja megvédeni, ne sajnálja e néhány fillért. Teljes tisztelettel Nagykároly, 1911. Boross János ev. ny. lelkész.

Hírek a nagyszombati egyházból. Megjelent a nagyszombati egyház értesítője, melyből kivesszük a nagy közönséget is érdeklő adatokat.

Az egyház történetének kimagasló eseménye volt idősebb lelkészenek, Farkas Gejzának 25 éves lelkészi jubileuma, melyet az egyház lélekemelő ünnepség (diszközgyűlés) keretében dec. 4-én adv. II-ik vasárnapján tartott meg, amelynél az egyház és lelkésze közötti egyetértés és szeretet méltó imponans kifejezést nyert, nemcsak a meleg hangú üdvözlésekben, melyeket lelkész társa Albrecht Géza, a felügyelő Kalenda János és Chlebik Pál presbiter, továbbá az evang. jótékony Nőegylet, az iskolás ifjúság és a tanítók hozzá intéztek; hanem azon értékes ajándékokban is, amelyet a felügyelő az egyház nevében a jubiléumnak átnyújtott.

Született az egyházban 13 f, 10 l = 23 gyermek. Konfirmáltatott 12 f, 10 l = 22 gyermek. Eskettetett 4 tiszta, 2 vegy. = 6 pár. Úrvacsorával élt 461 lélek. Temettetett 18 helyb. 12 idegen = 30. Iskolába jár 39 f, 46 l = 85 gyermek. Gyámintézetre gyűjtött 461 korona 96 fillért. Egyet. papi nyugdíjra 9 korona 21 fillér. Külmisszióra 9 korona 70 fillér. Luther Otthonra 15 K. Templom építési alapja 200 677 K. 79 fillér. A jótékony Nőegylet vagyona 9844 K 94 fillér. Harang alapja 447 K 58 fillér. Szegények segélyezésére fordított 3160 koronát. Árvák segélyezésére 520 koronát, szorgalmas tanulók stipendiumára 900 koronát, a nőegylet gyűjtött 333 korona 40 fillért és 39 gyermek felruházására fordított 575 koronát.

A szokásos isk. karácsonyfa ünnepélyt, melynél a gyermekek a ruhán és lábbelin kívül csemegével is el lettek látva, adv. IV. vasárnapján tartotta nagy közönség jelenlétében.

A régebben építeni tervezett templom építéséhez oly módon készül az egyház, hogy azt 1917-re felépítse.

Hirdetések és pályázatok.

Pályázat kántor-tanítói állásra.

A szendi (Komárom m.) ág. hitv. evang. gyülekezet kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalma: 1000 korona, melyből 360 kor. állami segély, a többi termény, föld és pénz, kétszobás lakás és kert.

Kötelessége: az osztatlan fiú- és leányiskola hat osztályának tanítása, kántori és orgonistai teendői teljesítése.

Tanítói nyelv: magyar. Pályázati határidő: 1911. január 27-ike. Kérvények alulírott lelkészi hivatalhoz küldendők. Mellékelni kell: tanítói és kántori diplomát, eddigi szolgálati és egyéb bizonyítványokat. A gyülekezet fenntartja magának a jogot, hogy a pályázók közül néhányat próbára meghívjon. Szend, 1911. január hó 8. *Piri Károly*, ev. lelkész. 1—1

Káplánt keresek.

Fizetése évi 1200 kor. és lakás; teendője minden harmadik héten írásmagyarázat. Az állás *mielőbb* elfoglalandó.

Koren Pál,

békéscsabai ev. lelkész.

Pályázat.

Segédlelkészem rendes lelkészszé választván, állása *mielőbb*, legkésőbb azonban folyó évi január 31-ig betöltendő.

Javadalmazás: 1900. kor. és bútorozott lakás. Segédkezik a főesperesi és lelkészi teendőkben, s végzi az idegen elemi iskolákban a vallástanitást. Jelentkezni kell alábbirt főesperesnél.

Ózd, (Borsod m.) 1911. január 2.

Túróczy Pál,

hegyaljai főesperes.

3—3

A népszámlálás alapján összeállítható **családi ívek** készen vásárolhatók

K Á R M Á N

könyvkereskedésben □ **LOSONCZON.**

Igen előnyös feltételek!

Nagy erkölcsi haszon a parochiában!

Orgonaépítési műintézet

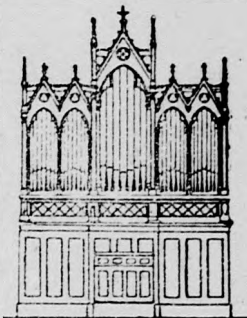
Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay utca 48.

□ ○ □

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve. — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját, amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavítást és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít.

Tervezeteket és mintarajzokat kívánatra díjmentesen küld.

Pontos és legjobb :: **ÓRÁK** 5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák és medencék, borkancsók.

Arany és ezüst ékszerek, evő-eszközök, china-ezüst dísz tárgyak részletfizetésre is.

Pontos kiszolgálás

Jutányos árak!

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója,

BUDAPEST, VII. Erzsébet-körút 29.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

100—36